

PROFESOR ROMAN KULCZYCKI
(1923-2010)

22 stycznia br. zmarł Roman Kulczycki, wieloletni profesor Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (obecnie – Szkoły Głównej Handlowej). Całe życie zawodowe i naukowe Profesora związane było z Katedrą (obecnie – Instytutem) Statystyki i Demografii tej uczelni.

Roman Kulczycki urodził się 15 marca 1923 r. w Grudziądzu w rodzinie inteligenckiej. W 1928 r. rodzice Jego (matka – Maria z Czajkowskich, ojciec – Józef) przenieśli się do Warszawy. Było to związane głównie z zainteresowaniami zawodowymi ojca, który podjął pracę lekarza weterynarii w klinice chirurgicznej. Później przeszedł do pracy na Uniwersytecie Warszawskim, a po wojnie – po powrocie z emigracji – został wybitnym profesorem Wydziału Weterynarii SGGW.

Młodemu Romanowi udało się przed wybuchem wojny skończyć w 1939 r. gimnazjum ogólnokształcące im. M. Reja w Warszawie (tzw. wówczas „mała matura”). Działania wojenne i brak ojca, który znalazł się na emigracji sprawiły, że musiał zająć się pracą zarobkową. W okresie okupacji pracował jako furman w firmie transportowej. Brał udział w powstaniu warszawskim. Jako członek AK był żołnierzem kompanii szturmowej batalionu „Kiliński” (pseudonim „Hust”). Uczestniczył m.in. w zdobyciu „PAST-y”. Po upadku powstania znalazł się w niemieckim obozie jenieckim, skąd powrócił w lipcu 1945 r.

Nie mając możliwości funkcjonowania w zniszczonej Warszawie, podjął epizodyczną pracę w Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w Opocznie. Jednakże już w 1946 r. znalazł się z powrotem w Warszawie i rozpoczął pracę w sekcji matematycznej ZUS-u. Pracował tu również krótko, gdyż myślał o podjęciu studiów i w roku akademickim 1946/1947 odbył tzw. kurs wstępny na SGH. Po jego pozytywnym zaliczeniu w 1947 r. rozpoczął studia na tejże uczelni, które ukończył w 1950 r. już w ramach upaństwowionej i przeorganizowanej Szkoły Głównej Planowania i Statystyki. Ukończył ówczesny Wydział Planowania Handlu, specjalizując się w zakresie statystyki gospodarczej. Tytuł zawodowy magistra nauk ekonomicznych uzyskał we wrześniu 1952 r. za pracę pt. „Tematyka statystyki płac robotników przemysłu państwowego”.

W czasie studiów R. Kulczycki spotkał się z wieloma wybitnymi postaciami tamtego okresu. Pracę magisterską napisał na seminarium ówczesnego doktora K. Romaniuka, późniejszego rektora SGPiS i wieloletniego kierownika Katedry Statystyki i Demografii. Nawiązana wówczas między nimi współpraca trwała przez kilka dziesięcioleci. W arkana teorii statystyki a także demografii wprowadzał R. Kulczyckiego prof. Stefan Szulc,

wiedzę ekonomiczną pobierał od wybitnych profesorów A. Wakara i E. Lipińskiego. Rektorem uczelni był wówczas prof. Oskar Lange, który miał duży wkład m.in. w rozwój statystyki i ekonometrii. W studenckim indeksie R. Kulczyckiego figurują również nazwiska takich profesorów, jak: S. Berezowski (geografia), K. Boczar i L. Koźmiński (ekonomika handlu), S. Skrzywan (księgowość), A. Grodek (historia), czy też J. Loth (geografia).

Jeszcze w końcowej fazie studiów w marcu 1950 r. R. Kulczycki rozpoczął pracę asystenta w Katedrze Statystyki i Demografii SGPiS, w której funkcjonował bez żadnych przerw aż do przejścia na emeryturę w 1993 r. Aby uzyskać pełne uprawnienia i przygotowanie do pracy na uczelni odbył dodatkowe obowiązujące wówczas studia (tzw. aspirantura) w latach 1953-1955.

Pracę dydaktyczną i naukową na uczelni R. Kulczycki łączył z praktyką statystyczną w Głównym Urzędzie Statystycznym, gdzie podjął pracę tuż po ukończeniu studiów 1 września 1950 r. Przez kilka miesięcy pracował w Departamencie Zatrudnienia i Płac, po czym 6 grudnia tegoż roku ówczesny wiceprezes GUS dr K. Romaniuk powierzył mu obowiązki naczelnika Wydziału Programów i Metodologii w Biurze Koordynacji Badań Statystycznych. Etatowy związek z GUS został przerwany na dwa lata ze względu na wspomniane wyżej studia aspiranckie. Po ich zakończeniu wznowił pracę w GUS, tym razem na pół etatu w Departamencie Statystyki Przemysłu, najpierw w Wydziale Analiz (1955-1958) a następnie Bilansów Gospodarki Narodowej. Zajmował się tym razem metodologią badań dynamiki produkcji przemysłowej, a w szczególności konstrukcją indeksów fizycznych rozmiarów produkcji w wieloletnich szeregach czasowych. (z uwzględnieniem porównań z okresem międzywojennym).

31 stycznia 1959 r. R. Kulczycki przestał pracować na etacie w Głównym Urzędzie Statystycznym i przeszedł na pół etatu do Instytutu Handlu Wewnętrznego, gdzie przez 3 lata (1959-1962) był kierownikiem pracowni statystycznej. Zmiana ta związana była z podjęciem prac badawczych nad przemianami w spożyciu dóbr i usług. Nigdy jednak R. Kulczycki nie zerwał kontaktów w Głównym Urzędzie Statystycznym. Był członkiem Sekcji Statystyki Gospodarczej oraz Sekcji Ekonometrycznej Statystycznej Rady Naukowej GUS. Bywał wielokrotnie konsultantem zwłaszcza w problematyce indeksów ekonomicznych. Z ramienia uczelni koordynował również współpracę między SGPiS i GUS.

Ścisły kontakt z praktyką Głównego Urzędu Statystycznego przyniósł efekty w postaci pracy doktorskiej pt. „Zróżnicowanie wydajności pracy w zależności od wielkości przedsiębiorstw w przemyśle wielkim i średnim w roku 1956”. Praca ta napisana pod kierunkiem naukowym prof. K. Romaniuka obroniona została w 1961 r. Recenzentami pracy byli profesorowie W. Sadowski (SGPiS), J. Kordaszewski (Uniwersytet Warszawski) i M.J. Ziomek z Katowic.

Z kolei owocem współpracy z Instytutem Handlu Wewnętrznego była praca habilitacyjna pt. „Statystyczne metody badania przemian w strukturze spożycia” przedłożona Radzie Wydziału w styczniu 1967 r. Kolokwium habilitacyjne odbyło się dokładnie dwa lata później i przyjęte zostało jednogłośnie, co nie często się zdarza. Bardzo pozytywne recenzje opracowali profesorowie K. Romaniuk, W. Sadowski i E. Vielrose. Podkreślono w szczególności praktyczną użyteczność zaprezentowanych w pracy rozwiązań metodologicznych. Jeszcze przed odbytym kolokwium, bo w 1968 r. R. Kulczycki został

zatrudniony na etacie docenta. Jego praca naukowo-badawcza została uwieńczona w 1978 r. powołaniem na profesora nadzwyczajnego.

Praktycznie niemal przez cały okres pracy na uczelni R. Kulczycki pełnił różnorodne funkcje związane z jej funkcjonowaniem, począwszy np. od opiekuna Domów Studenckich na Jelonkach. Nie sposób ich wszystkich wymienić w krótkim opracowaniu. Najważniejszy był jednak Jego wieloletni udział w pracy władz Wydziału Finansów i Statystyki oraz we władzach uczelni. W dwa lata po habilitacji w 1971 r. został po raz pierwszy prodziekanem Wydziału pod koniec kadencji, zastępując na tym stanowisku doc. R. Chelińskiego, który zrezygnował z funkcji ze względu na nowe obowiązki pozauczelniane. Następnie pełnił obowiązki prodziekana przez trzy kolejne pełne kadencje aż do 1981 r. Zajmował się głównie procesem dydaktycznym, mając dobry kontakt ze studentami, ciesząc się ich dużym uznaniem.

Po trzyletniej przerwie w kadencji 1981-1984 został wybrany w 1984 r. przez Radę Wydziału na dziekana i powołany na to stanowisko przez ówczesnego rektora prof. Z. Bosiakowskiego. Dobra ocena Jego pracy dziekańskiej sprawiła, że w trzy lata później na kadencję 1987-1990 został powołany na stanowisko prorektora uczelni. Podobnie jak przez wiele lat w dziekanacie tak i tu zajmował się koordynacją procesu dydaktycznego, tym razem w ramach całej uczelni.

Na dorobek naukowy Profesora, oprócz wymienionych wyżej prac doktorskiej i habilitacyjnej, składa się ponad 50 monografii, podręczników i artykułów. Do najważniejszych zaliczyć można następujące pozycje:

- Statystyczne metody badania wydajności pracy w przemyśle, PWG, Warszawa 1957,
- Teoria i praktyka badania statystycznego, Seria „Statystyka w praktyce”, PWE, Warszawa 1971,
- Statystyka spożycia, SGPiS, Warszawa 1973,
- Statystyka społeczno-gospodarcza, Współautor, Polgos, Warszawa, 1954,
- Statystyka, WAP, Warszawa 1968,
- Statystyka, Współautor, SGPiS, Warszawa 1970,
- Statystyczne metody badania przemian w strukturze spożycia, SGPiS, Warszawa 1969,
- Rachunek indeksowy, PWE, Warszawa 1983,
- Analiza popytu na mięso oraz wybrane artykuły spożywcze w Polsce w latach 1957-1959, „Roczniki IHW”, zeszyt 5/1960,
- Podstawowe problemy analizy zróżnicowania wydajności pracy w handlu, „Wiadomości Statystyczne” nr 4/1961,
- Operowanie zmiennymi decyzyjnymi w analizie powiązań międzygałęziowych, „Wiadomości Statystyczne” nr 2/1967,
- Schemat przemian strukturalnych spożycia, „Przegląd Statystyczny” nr 3/1967,
- O czasopiśmie Przegląd Statystyczny, „Ekonomista” nr 4/1955.

Będąc wiernym swej macierzystej uczelni SGPiS (SGH) Profesor R. Kulczycki wspierał częstokroć proces dydaktyczny w zakresie statystyki w wielu innych ośrodkach akademickich, pracując na części etatu lub umowę o dzieło. Chyba najdłużej, bo przez około 15 lat, począwszy od 1976 r., nauczał statystyki w filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Przez kilka lat kierował nawet pracą tamtejszej Katedry Statystyki.

Ponadto w latach 1962-1966 Profesor wykładał statystykę w Wyższej Szkole Nauk Społecznych w Warszawie, funkcjonującej przy KC PZPR. Później w latach 1966-1970 był kierownikiem Zakładu Statystyki i Ekonometrii w Wojskowej Akademii Politycznej (na Wydziale Ekonomiczno-Wojskowym). Okazjonalnie prowadził również wykłady w innych ośrodkach, jak np. na studium doktoranckim Akademii Medycznej, na różnorodnych kursach organizowanych przez GUS, Spółdzielczość Pracy, Stowarzyszenie Głównych Księgowych.

Za swą działalność Profesor Roman Kulczycki otrzymał wiele nagród i odznaczeń. W 1970 r. przyznano Profesorowi Srebrny, a trzy lata później Złoty Krzyż Zasługi. W 1979 r. Profesor otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, a w 1982 r. – Warszawski Krzyż Powstańczy. Ponadto uhonorowany został wieloma wyróżnieniami uczelnianymi, resortowymi i regionalnymi.

W tej krótkiej charakterystyce działalności Profesora Romana Kulczyckiego należy podkreślić, że był On w środowisku akademickim postacią bardzo nietypową. Jego niezwykle przyjazny stosunek do współpracowników, optymistyczna postawa wobec życia i rozwiązywanych nierzadko trudnych problemów, często goszczący pogodny uśmiech na twarzy wpływały bardzo pozytywnie na kształtowanie stosunków międzyludzkich. W naszej pamięci pozostanie na zawsze jako Człowiek niezwykle pogodny, bezpośredni w codziennych kontaktach i chętny do wszelkiej pomocy.

Franciszek Stokowski

PS. W latach 1968-1973 Profesor R. Kulczycki był sekretarzem naukowym „Przeglądu Statystycznego”.